

Razumevanje novih direktiv EU na področju standardov za organe za enakost

Ključna načela, pridobljena iz pravnega povzetka o standardih za organe za enakost

sklad Equal Rights Trust za mrežo Equinet
financira Zvezna agencija za boj proti diskriminaciji

Publikacijo z naslovom **Understanding the New EU Directives on Standards for Equality Bodies – Key principles derived from the Legal Digest on Standards for Equality Bodies** (Razumevanje novih direktiv EU na področju standardov za organe za enakost – Ključna načela, pridobljena iz pravnega povzetka o standardih za organe za enakost) objavlja evropska mreža organov za enakost Equinet. Mreža Equinet združuje 47 organizacij iz vse Evrope, ki so pooblašene za boj proti diskriminaciji kot državni organi za enakost na različnih področjih, ki med drugim vključujejo tudi starost, invalidnost, spol, raso ali etnično poreklo, vero ali prepričanje in spolno usmerjenost.

Člani mreže Equinet: Komisar za varstvo pred diskriminacijo, **Albanija** | Avstrijski varuh za pravice ljudi z invalidnostmi, **Avstrija** | Varuh človekovih pravic za enako obravnavo, **Avstrija** | Unia (Medzvezni center za enake možnosti), **Belgija** | Zavod za enakost žensk in moških, **Belgija** | Institucija varuha človekovih pravic Bosne in Hercegovine, **Bosna in Hercegovina** | Komisija za varstvo pred diskriminacijo, **Bolgarija** | Varuhinja človekovih pravic Republike Hrvaške, **Hrvaška** | Varuh človekovih pravic za enakost spolov, **Hrvaška** | Varuh človekovih pravic za ljudi z invalidnostmi, **Hrvaška** | Urad Komisarja za administracijo in varstvo človekovih pravic, **Ciper** | Javni zagovornik pravic, **Češka** | Danski Inštitut za človekove pravice, **Danska** | Komisar za enakost spolov in enako obravnavo, **Estonija** | Varuh človekovih pravic za enakost, **Finska** | Varuh človekovih pravic za nediskriminacijo, **Finska** | Zagovornik pravic, **Francija** | Javni zagovornik (varuh človekovih pravic) Gruzije, **Gruzija** | Zvezna agencija za boj proti diskriminaciji, **Nemčija** | Grški varuh človekovih pravic, **Grčija** | Urad Komisarja za temeljne pravice, **Madžarska** | Irska Komisija za človekove pravice in enakost, **Irska** | Državni urad za boj proti rasni diskriminaciji, **Italija** | Institucija varuha človekovih pravic, **Kosovo*** | Urad varuha človekovih pravic Republike Latvije, **Latvija** | Urad varuha človekovih pravic za enake možnosti, **Litva** | Center za enako obravnavo, **Luksemburg** | Državna komisija za spodbujanje enakosti, **Malta** | Komisija za pravice ljudi z invalidnostmi, **Malta** | Svet za enakost, **Moldavija** | Varuh človekovih pravic in svoboščin (ombudsman), **Črna Gora** | Nizozemski Inštitut za človekove pravice, **Nizozemska** | Komisija za preprečevanje in zaščito pred diskriminacijo, **Severna Makedonija** | Varuh človekovih pravic za enakost in boj proti diskriminaciji, **Norveška** | Komisar za človekove pravice Republike Poljske, **Poljska** | Komisija za državljanstvo in enakost spolov, **Portugalska** | Komisija za enakost pri delu in zaposlovanju, **Portugalska** | Državni svet za boj proti diskriminaciji, **Romunija** | Komisar za varstvo enakosti, **Srbija** | Slovaški državni center za človekove pravice, **Slovaška** | Zagovornik načela enakosti, **Slovenija** | Svet za odpravo etnične ali rasne diskriminacije, **Španija** | Inštitut za ženske, **Španija** | Varuh človekovih pravic za enakost, **Švedska** | Komisar ukrajinskega parlamenta za človekove pravice, **Ukrajina** | Komisija za enakost in človekove pravice, **Združeno kraljestvo – Velika Britanija** | Komisija za enakost za Severno Irsko, **Združeno kraljestvo – Severna Irska**

*To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSZN 1244/1999 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.

Zahvale

Avtorji

Za raziskavo, razvoj in pripravo osnutka pravnega povzetka o standardih za organe za enakost ter povezanih publikacij je poskrbela skupna ekipa. **Jim Fitzgerald** in **Sam Barnes** iz sklada Equal Rights Trust sta pripravila in razvila pravni povzetek o standardih za organe za enakost in z njimi povezane publikacije ter se v tem postopku opirala na nasvete in usmeritve članov tajništva mreže Equinet ter svetovalnega odbora. **Lara Ibrahim**, raziskovalna sodelavka sklada inštituta za človekove pravice Bonavero, je poskrbela za dragoceno raziskovalno podporo, **Simon Collerton**, raziskovalec v skladu, pa je pripravil prvotno kartiranje določb direktiv.

Svetovalni odbor

- **Evelyn Collins** (častna profesorica na Pravni fakulteti univerze Queens University v Belfastu, predsednica sklada Equal Rights Trust)
- **Niall Crowley** (neodvisni strokovnjak za enakost in človekove pravice, skrbnik sklada Equal Rights Trust)
- **Jone Elizondo-Urrestarazu** (Equinet, Evropska mreža organov za enakost)
- **Rainer Hiltunen** (Varuh človekovih pravic za enakost, Finska)
- **Tamás Kádár** (Equinet, Evropska mreža organov za enakost)
- **Tena Šimonovic Einwalter** (Varuhinja človekovih pravic, Hrvaška)

Uredniška koordinacija in koordinacija publikacij

Jone Elizondo-Urrestarazu in **Tamás Kádár** (Equinet, Evropska mreža organov za enakost)

Oblikovanje

Ilaria De Capitani (Equinet, Evropska mreža organov za enakost)

Slika na naslovnici

Gustaf Öhrnell Hjalmars za studio Fine Acts

Skupaj za enakost, močnejši za vse

Izvajanje trdnih evropskih standardov za organe za enakost

Zavezujoča zakonodaja o standardih za organe za enakost je pomemben korak k **boljшему in enotnejшему izvajanju in izvrševanju zakonodaje EU na področju enake obravnave**, kar prispeva k izpolnjevanju njenega končnega cilja **ustvarjanja družb, v katerih se zagotavlja enakost, in izkoreninjenja diskriminacije**.

Učinkovito in ambiciozno nacionalno izvajanje direktiv o standardih za organe za enakost lahko pripomore k temu, da bodo imeli organi za enakost trdnjša zagotovila glede svoje neodvisnosti ter potrebna sredstva za spodbujanje enakosti, učinkovit boj proti diskriminaciji in zagotavljanje dostopnosti za vse. Ti postopki bodo vključevali nudenje pomoči žrtvam ter zagotavljanje boljšega dostopa do pravnega varstva za vse, z ustreznimi pooblastili za doseganje ciljev popolne enakosti in širšimi pooblastili, ki bodo zajemala vse manifestacije diskriminacije.

Direktivi o standardih za organe za enakost sicer določata minimalne zahteve, ki jih je treba izpolniti za učinkovito in neodvisno delovanje organov za enakost na številnih ključnih področjih, vendar pa **grede države članice lahko še dlje, kar bi pravzaprav tudi morale storiti**. Države članice bi bilo treba spodbujati, da si prizadevajo za ambiciozno strategijo prenosa in izvajanja, ki bi vodila do močnejših in bolje opremljenih organov za enakost po vsej Evropi, ter izkoristijo priložnost za prilagoditev svoje zakonodaje, da bi na ta način opredelile izboljšave, ki bi njihovim državljanom zagotovile najvišjo raven varstva pred diskriminacijo. **V tem kontekstu lahko deležniki in zavezniki na državni ravni igrajo ključno vlogo pri zagovarjanju in podpiranju izvedbenih strategij, ki uresničujejo vse možnosti, ki se ponujajo organom za enakost, tako da jim podelijo pooblastila, pristojnosti, neodvisnost in vire, ki jih zahtevata navedeni direktivi**.

Več informacij o standardih za organe za enakost je na voljo na naslednji spletni strani:

<https://equineteurope.org/what-are-equality-bodies/standards-for-equality-bodies/>.

Zavzemanje za uspešen prenos

Ta vir, skupaj s pravnim povzetkom o standardih za organe za enakost in zbirko orodij za civilno družbo, je financirala **nemška zvezna agencija za boj proti diskriminaciji (FADA)** v okviru projekta za podporo nacionalnim organom za enakost in zaveznikom pri zagotavljanju uspešnega prenosa direktiv o standardih. Ti viri so namenjeni zagotavljanju boljšega razumevanja direktiv s strani državnih organov za enakost, organizacij civilne družbe in deležnikov na področju enakosti, saj jim zagotavljajo orodja in informacije, potrebne za smiselno sodelovanje v procesu izvajanja in zavzemanje za ambiciozni prenos na državni ravni. Projekt, ki ga financira agencija FADA, vodi **Mariam Camilla Rechchad**, vodja projekta pri mreži Equinet (Evropska mreža organov za enakost).

Vsebina

ZAHVALE	IV
Avtorji	iv
Svetovalni odbor	iv
Uredniška koordinacija in koordinacija publikacij	iv
Oblikovanje	iv
IZVAJANJE TRDNIH EVROPSKIH STANDARDOV ZA ORGANE ZA ENAKOST	V
ZAVZEMANJE ZA USPEŠEN PRENOS	V
UVOD	7
I. NAMEN ČLEN 1(1)	8
II. PRISTOJNOSTI ČLENI 1(2), 2, 3(4), 4 IN 6	9
1 Obseg pristojnosti	9
2 Uresničevanje pristojnosti	9
III. NEODVISNOST	11
IV. VIRI ČLEN 4	12
V. POOBLASTILA	13
1 Ozaveščanje in preprečevanje	13
1.1. <i>Ozaveščanje</i> Člen 5(1) in 5(3)	13
1.2. <i>Proaktivni ukrepi</i> Člen 5(2)	14
1.3. <i>Posvetovanje</i> Člen 15	15
1.4. <i>Zbiranje podatkov</i> Člen 16	16
1.5. <i>Javno poročanje</i> Člen 17(c)	16
2 Dostop do pravnega varstva in pravnih sredstev	17
2.1. <i>Pomoč žrtvam</i> Člen 6	17
2.2. <i>Alternativno reševanje sporov</i> Člen 7	18
2.3. <i>Preiskave in poizvedbe</i> Člen 8	18
2.4. <i>Mnenja in odločitve</i> Člen 9	20
2.5. <i>Sodni postopki</i> Člen 10	20
2.6. <i>Postopkovna varovala</i>	21
VI. DOSTOPNOST ČLENA 12 IN 13	22
VII. PRENOS, IZVRŠEVANJE IN SPREMLJANJE ČLENI 17-24	23

Uvod

Organi za enakost igrajo ključno vlogo v boju proti diskriminaciji, večanju enakosti in spodbujanju pozitivnih družbenih sprememb. Število organov za enakost v Evropi se je od začetka leta 2000 povečalo, kar gre delno pripisati tudi sprejetju direktiv Evropske unije o enakosti. Vendar pa vse te direktive o enakosti ne zahtevajo ustanovitve takšnih organov, tiste, ki vsebujejo takšne zahteve, pa niso dovolj natančne, saj podrobno opisujejo le omejen nabor pristojnosti, ki jih morajo imeti organi za enakost. Široka diskrecijska pravica, ki jo imajo države pri prenosu direktiv o enakosti, je privedla do nekaterih pozitivnih praks na državni ravni. Povzročila pa je tudi neenakomerne ravni varstva pred diskriminacijo in znatne razlike pri pooblastilih, pristojnostih ter virih imenovanih institucij. Prizadevanja za izboljšanje razmer, ki vključujejo tudi sprejetje dveh nezavezujočih priporočil od leta 2017 (s strani [Evropske komisije \(Komisija\)](#) ter [Evropske komisije proti rasizmu in nestrpnosti \(European Commission on Racism and Intolerance – ECRI\)](#)), večinoma niso uspela odpraviti vrzeli pri izvajanju, kar je spodbudilo pozive k novi zakonodaji.

Svet Evropske unije je 7. maja 2024 sprejel dve novi direktivi, ki določata sklop minimalnih standardov za organe za enakost ([Direktiva 2024/1500](#) in [Direktiva 2024/1499](#)). Ti dve direktivi od držav zahtevata, da sprejmejo posebne in konkretne ukrepe za zagotavljanje neodvisnosti organov za enakost ter njihove učinkovitosti v boju proti diskriminaciji in spodbujanju enakosti. Ti dve direktivi imata transformativni potencial. Če želimo, da se ta potencial v celoti uresniči, ga je treba ustrezno razumeti in tudi izvajati.

Junija 2024 je Equinet – Evropska mreža organov za enakost naročila skladu Equal Rights Trust, naj razvije **pravni povzetek direktiv EU o standardih za organe za enakost**. Povzetek vključuje podrobno analizo določb direktiv s podrobno oceno besedila členov, ob upoštevanju uvodnih izjav, pripravljalnega gradiva in drugih obstoječih pravnih instrumentov ter veljavnih priporočil. Povzetek, ki zajema teme namena, pooblastil, neodvisnosti, virov, pristojnosti in dostopnosti, opredeljuje sklop ključnih načel za razumevanje, prenos in izvajanje direktiv.

V tem dokumentu ta ključna načela združujemo v en sam dokument. Ta dokument zagotavlja pregled zahtev direktiv na visoki ravni, pri čemer se sklicuje na posebne člene, ki jih zajema, in ustreza naslovom zadevnih naslovov v povzetku, v katerih je mogoče najti popolno analizo. Namen tega sklopa ključnih načel je pomagati državam članicam, osebju organa za enakost, pravosodnim delavcem in drugim deležnikom pri operacionalizaciji standardov pri njihovem prihodnjem delu ter zagotoviti doslednost v nacionalnem poročanju ECRI in Evropski komisiji.

I. Namen

Člen 1(1)

Člen 1(1) direktiv določa njihov namen: določiti minimalne standarde za delovanje organov za enakost, da se z jamstvom njihove neodvisnosti in zagotavljanjem njihove učinkovitosti okrepi uporaba načela enakega obravnavanja. Člen 1 je ključno razlagalno načelo, s pomočjo katerega je treba razumeti in uporabljati vse druge določbe. Iz izjave o namenu iz člena 1(1) lahko izhaja šest temeljnih načel:

Opolnomočenje: Organi za enakost morajo biti v celoti opolnomočeni – tako v zakonodaji kot tudi v praksi – za krepitev uporabe načela enakega obravnavanja. Organi za enakost morajo imeti dovolj zmožnosti in samostojnosti, da lahko določijo, kateri ukrepi so potrebni za uveljavitev načela enakega obravnavanja. Poleg tega morajo imeti tudi potrebne pristojnosti in sposobnosti za izvajanje teh ukrepov ter sredstva, potrebna za učinkovito izvajanje teh pristojnosti.

Učinkovitost: Države članice morajo zagotoviti, da so organi za enakost ustrezno pooblaščen in opremljeni ter da jim je omogočeno, da lahko igrajo učinkovito vlogo pri krepitvi uporabe načela enakega obravnavanja s preprečevanjem in obravnavanjem diskriminacije ter spodbujanjem enakosti z dejanskim učinkom.

Neodvisnost: Zakon mora zagotavljati institucionalno in funkcionalno neodvisnost organov za enakost. Delovati morajo nemoteno in imeti dovolj avtonomije ter samostojnosti, da lahko sami določijo in izvajajo ukrepe, za katere menijo, da so potrebni, poleg tega pa morajo tudi neodvisno nadzorovati svoje vire.

Zmožnosti in samostojnosti: Organi za enakost morajo svobodno določati in izvajati ukrepe, za katere menijo, da so potrebni za uveljavitev načela enakega obravnavanja. Svobodno se morajo odločati o svojih dejavnostih, uporabi virov in institucionalni strukturi.

Smiselno posvetovanje: Organi za enakost morajo imeti osrednjo vlogo pri ocenjevanju glede tega, ali imajo potrebno strukturo, neodvisnost, avtonomijo in samostojnost, vire ter pooblastila, ki jih potrebujejo za učinkovito izvajanje svojih pristojnosti ter zagotavljanje enakega dostopa do svojih storitev. Priporočila organov za enakost bi morala biti ključna za določitev pristopa k izvajanju direktiv. V primeru neupoštevanja teh priporočil mora država svojo odločitev utemeljiti z razumnimi in objektivnimi merili.

Minimalni standardi: Direktive določajo minimalne standarde. Zagotavljajo raven, pod katere se države ne bi smele spustiti, ne določajo pa zgornjih mej za njihova prizadevanja. Kot je pojasnjeno v členu 20, lahko države sprejmejo ukrepe, ki so "ugodnejši od minimalnih zahtev", ne sme pa priti do nazadovanja, kar pomeni, da izvajanje direktiv ne sme biti podlaga za znižanje ravni zaščite. Neupoštevanje direktiv bi lahko sprožilo postopke za ugotavljanje kršitev s strani Evropske komisije. Direktive vzpostavljajo okvir, ki bi ga bilo treba razlagati in uporabljati glede na Priporočilo ES in Priporočilo ECRI.

Sklicevanja na ta krovna načela za razlago se ponavljajo v naslednjih poglavjih, kjer omogočajo pravilno in celovito razumevanje drugih določb direktiv.

II. Pristojnosti

Členi 1(2), 2, 3(4), 4 in 6

Člena 1(2) in 2 direktiv obravnavata pristojnosti organov za enakost. Člen 1(2) se nanaša na **obseg pristojnosti** – osebne okoliščine in področja življenja, na katerih morajo organi za enakost spodbujati izvajanje načela enakega obravnavanja. Člen 2 se nanaša na **izvajanje pristojnosti**, zlasti na zahtevo držav, da imenujejo enega ali več organov za izvajanje pristojnosti, določenih v direktivah. Te določbe je treba upoštevati skupaj s členoma 3(3) in 3(4), ki določata minimalne standarde v zvezi z notranjo strukturo organov za enakost, in členom 4, ki vključuje diskrecijsko klavzulo o sredstvih, ki se nanaša na institucije z več pristojnostmi.

1 Obseg pristojnosti

Pravice in obveznosti, ki izhajajo iz direktiv: Države morajo zagotoviti, da imajo organi za enakost potrebne pristojnosti za obravnavanje in preprečevanje diskriminacije ter za spodbujanje enakosti na podlagi vseh osebnih okoliščin, ki jih varujejo obstoječe [direktive o enakosti](#). Organi za enakost morajo biti pooblaščen za učinkovito izvajanje vseh svojih pooblastil, povezanih z vsemi navedenimi osebnimi okoliščinami.

Ustrezno upoštevanje drugih prikrajšanih skupin: Pri zagotavljanju obveznosti ozaveščanja javnosti in dostopnosti v skladu z direktivama je treba ustrezno upoštevati potrebe skupin, ki so izpostavljene diskriminaciji zaradi osebnih okoliščin (razlogov), ki niso zaščitene z obstoječimi direktivami o enakosti, kot so socialno-ekonomski položaj, politično prepričanje, starost, zdravstveno stanje, državljanstvo, rezidenčni status, jezik, barva kože, stopnja pismenosti, spol, spolna identiteta, spolni izraz ali spolne značilnosti ([Direktiva 2024/1500](#)).

Posebna pozornost na presečno diskriminacijo: Organi za enakost morajo biti pooblaščen za pazljivo obravnavanje presečne diskriminacije. To zahteva upoštevanje presečnosti (intersekcionalnosti) pri izvajanju vseh njihovih pooblastil, vključno na primer s sodnimi postopki, raziskavami in komunikacijo. Presečna diskriminacija za namene direktiv lahko nastane na podlagi katere koli kombinacije osebnih okoliščin, ki jih varujejo obstoječe direktive o enakosti.

2 Uresničevanje pristojnosti

Imenovanje organov za enakost: Države morajo za organ za enakost določiti eno ali več institucij. Imenovanje organa za enakost se izvaja bodisi z zakonodajno ali pa z ustavno določbo, ki določa organ/-e za uresničevanje pristojnosti. Vsak subjekt, ki je imenovan kot organ za enakost, je predmet direktiv, države pa morajo zagotoviti, da se zanje uporabljajo standardi, določeni v direktivah.

Diskrecija glede institucionalne strukture: Države imajo diskrecijsko pravico glede institucionalne strukture katerega/-ih koli organa/-ov, določenega/-ih kot organ/-i za enakost. Države lahko: imenujejo en sam namenski organ s pristojnostmi za enakost; imenujejo institucijo z več pristojnostmi za uresničevanje pristojnosti za enakost; imenujejo več organov za uresničevanje pristojnosti za enakost ali pa imenujejo različne organe za uresničevanje različnih delov pristojnosti za enakost na področjih, ki jih omogočajo direktive. Vendar pa diskrecijska pravica držav ni neomejena. Države morajo zagotoviti, da se celotna pristojnost za enakost, kot je določeno v direktivah, izvaja vsaj v skladu s pogoji, določenimi v direktivah. To pomeni, da je vsak organ s pristojnostmi ali delom pristojnosti za enakost zavezan tem standardom. Če to ni mogoče v dani institucionalni strukturi, je treba to strukturo prilagoditi ali opustiti.

Celoten obseg pristojnosti: Države morajo zagotoviti, da je/so organ/-i, imenovan/-i kot organ/-i za enakost, in pooblaščen/-i za izvajanje celotnega obsega pristojnosti za enakost, kot je določeno v direktivah o standardih. Ti organi morajo biti popolnoma neodvisni, imeti pa morajo tudi sredstva in pooblastila, ki jih potrebujejo za učinkovito zagotavljanje uporabe načela enakega obravnavanja.

Popolno upoštevanje minimalnih standardov: Države morajo zagotoviti, da pri imenovanju organa za enakost ne pride do zmanjšanja minimalnih standardov, določenih v direktivah o standardih. Če del pristojnosti za enakost, npr. pooblastila za odločanje, izvajajo institucije, ki imajo tudi druge pristojnosti, morajo za te institucije veljati enaki standardi, kot so določeni v teh direktivah, in sicer v obsegu, v katerem izvajajo pristojnosti za enakost. Podobno velja tudi, če ločene institucije izvajajo pristojnosti na določenih področjih življenja ali iz posebnih razlogov; v tem primeru mora minimalne standarde upoštevati vsaka institucija.

Aktivno upravljanje pristojnosti za enakost: Kadar se pristojnosti za enakost izvajajo prek institucije z več pristojnostmi, morajo države zagotoviti aktivno upravljanje pristojnosti za enakost ter notranjo strukturo takih organov, ki zagotavlja učinkovito izvajanje pristojnosti za enakost. V skladu s tem je treba zagotoviti vsaj: (1) da zakonodaja izrecno določa pristojnosti za enakost; (2) da so dodeljeni ustrezni in zadostni kadrovi in finančni viri za zagotovitev učinkovitega izvajanja pristojnosti za enakost; (3) da so upravne strukture ter strukture svetovanja in upravljanja organizirane na način, ki zagotavlja jasno vodenje, spodbujanje in prepoznavnost vseh vidikov pristojnosti za enakost in (4) da ureditve poročanja ustrezno poudarjajo pristojnosti za enakost.

Učinkovito in dosledno izvajanje pristojnosti: Kadar je za izvajanje pristojnosti za enakost imenovanih več institucij, bodisi ločenih organov za enakost bodisi institucij, ki zagotavljajo le en vidik pristojnosti za enakost, kot so npr. mehanizmi mediacije, morajo države zagotoviti, da so vzpostavljene strukture za zagotavljanje sodelovanja in usklajevanja, da se omogoči učinkovito in dosledno izvajanje pristojnosti za enakost.

III. Neodvisnost

Člen 3

Člen 3 državam nalaga pozitivno obveznost, da sprejmejo ukrepe za zagotovitev neodvisnosti organov za enakost. Neodvisnost je minimalni standard. Medtem ko se vrsta mehanizmov, potrebnih za zagotavljanje neodvisnosti, lahko razlikuje od države do države, morajo vse države sprejeti ukrepe, potrebne za zagotavljanje neodvisnosti organov za enakost, tako v zakonodaji kot v praksi.

Institucionalna neodvisnost: Da bi organi za enakost lahko izvajali svoje pristojnosti in opravljali svoje naloge neodvisno, je treba vzpostaviti institucionalne zaščitne ukrepe. Zakon bi moral urejati zlasti naslednje:

- Pravni status in strukturo:** Države morajo določiti jasna pravila glede sestave, pristojnosti in virov organov za enakost. Da bi se zagotovila in zaščitila njihova neodvisnost, je treba ta pravila določiti v zakonodaji.
- Imenovanja in pristojnosti:** Imenovanja vodstvenih kadrov morajo temeljiti na preglednih in participativnih postopkih, ki so osnovani na kompetencah. Trajanje imenovanj mora biti zaščiteno, da se tako poskrbi za zaščito pred vmešavanjem: zakon naj bi določal trajanje imenovanj in ščitil pred samovoljnim odpuščanjem, nepodaljšanjem pogodb ter zmanjšanjem plačila.
- Navzkrižje interesov:** Države morajo zagotoviti, da se osebe, imenovane na vodstvene položaje, ne ukvarjajo z nobenimi dejavnostmi ali nimajo nikakršnih povezav, ki ne bi bile združljive z njihovimi dolžnostmi.

Neodvisnost od zunanjih vplivov: Države morajo sprejeti ukrepe, s katerimi se zagotovi, da so organi za enakost popolnoma neodvisni in svobodni pri opravljanju svojega dela, brez neposrednega ali posrednega vmešavanja izvršilne ali zakonodajne veje oblasti ali katerega koli drugega državnega ali nedržavnega akterja.

Neodvisnost in avtonomija virov: Organi za enakost morajo biti sposobni delovati avtonomno in samostojno na področju vseh organizacijskih zadev, imeti pa morajo tudi možnost odločanja o poteku ali potekih ukrepov, za katere menijo, da so potrebni za učinkovito uresničevanje njihovih pristojnosti in napredovanje pri uresničevanju načela enakega obravnavanja. Organom za enakost mora biti omogočeno sprejemanje odločitev v zvezi z njihovo strukturo, zaposlovanjem in viri ter notranjo odgovornostjo.

Odgovornost: V skladu z zgornjimi načeli morajo biti organi za enakost sposobni sprejemati odločitve in opravljati svoje funkcije, ne da bi za to potrebovali predhodno odobritev katerega koli političnega akterja. Medtem ko za organe za enakost lahko veljajo splošno veljavna pravila o finančni odgovornosti in predpisi o javnih storitvah, ne da bi bila pri tem ogrožena njihova neodvisnost, se taka pravila ne smejo uporabljati selektivno ali se kako drugače zlorabljati.

Člen 4 od držav zahteva, da zagotovijo, da so organu za enakost na voljo "viri, ki jih potrebuje za učinkovito opravljanje vseh svojih nalog in izvajanje vseh svojih pristojnosti". To je bistvena določba, ki je v središču namena direktiv. Da bi bili organi za enakost učinkoviti, potrebujejo sredstva, osebje, prostore in infrastrukturo za spodbujanje in preprečevanje diskriminacije, podporo žrtvam, obravnavo pritožb in uresničevanje vseh svojih pristojnosti. Zadostni viri so predpogoj za njihovo učinkovitost.

Potrebno za učinkovitost: Države morajo organom za enakost zagotoviti vire, ki jih potrebujejo za učinkovito delovanje. Ta standard je višji od standarda "ustreznosti" ali "zadostnosti". Od držav zahteva, da razmislijo o dodelitvi proračunskih in drugih sredstev z vidika izida in učinka. Z organi za enakost se je treba smiselno posvetovati, da bi določili vire, ki jih potrebujejo za svojo učinkovitost, na podlagi njihove ocene potreb.

Odzivnost na potrebe: Višine in narave sredstev, ki jih organ za enakost potrebuje za izpolnjevanje svojih nalog, funkcij in pristojnosti, ni mogoče določiti, če v postopku ne sodeluje tudi sam organ za enakost. Države morajo vzpostaviti postopek, s katerim lahko organ za enakost pripravi proračun in zahteva kadrovske, tehnične in finančne vire, za katere meni, da so potrebni za zagotovitev njegove učinkovitosti.

Celoten nabor virov: zahteva, da se organom za enakost zagotovijo "potrebni človeški, tehnični in finančni viri", vzpostavlja obveznost zagotavljanja celotnega nabora virov, za katere organ meni, da so potrebni za učinkovitost. To med drugim vključuje vsaj zadostno število članov osebja s potrebnimi kompetencami in spretnostmi, proračun, ki omogoča izvajanje vseh funkcij in pooblastil z dejanskim učinkom, ter prostore, infrastrukturo, informacijsko tehnologijo in druge tehnične vire, ki jih zahteva ta obveznost.

Stabilnost, zanesljivost in prilagodljivost: Da lahko organi za enakost učinkovito načrtujejo svoje delo in ga nato tako tudi izvajajo, je treba dodelitev sredstev načrtovati vnaprej, na daljši časovni rok pa mora biti ta tudi stabilna. Postopek dodeljevanja sredstev mora odražati in omogočati negotovost, kar organom za enakost zagotavlja dovolj sredstev za prilagajanje na nove izzive ali zahteve.

V. Pooblastila

Za učinkovito delovanje morajo imeti organi za enakost vse funkcije in pooblastila, ki jih potrebujejo za uresničevanje svojih pristojnosti. Direktive vzpostavljajo jasne standarde glede obsega pooblastil, s katerimi bi morali razpolagati organi za enakost, in načina uporabe teh pooblastil. Z namenom poenostavitve se lahko ta pooblastila razdelijo v dve kategoriji. Najprej morajo imeti organi za enakost pooblastila za proaktivno preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti (**ozaveščanje in preprečevanje**). Nadalje pa morajo imeti organi za enakost tudi pooblastila za obravnavo in odzivanje na diskriminacijo, ko se ta pojavi (**dostop do pravnega varstva in pravnih sredstev**).

1 Ozaveščanje in preprečevanje

1.1. Ozaveščanje

Člen 5(1) in 5(3)

Člen 5(1) direktiv od držav zahteva proaktivno ozaveščanje o pravicah do enakosti in nediskriminacije ter o obstoju organov za enakost in njihovih storitvah. Ta določba pomembno (in ločeno od drugih vidikov člena 5) vzpostavlja dolžnost same države, ne vzpostavlja pa obveznosti pooblastitve organov za enakost.

Dolžnost države: Člen 5(1) nalaga obveznost in odgovornost neposredno državi. Kljub temu se lahko ta dolžnost ustrezno izpolni le, če države sodelujejo z ustreznimi deležniki, vključno s samimi organi za enakost in skupinami, ki sodelujejo s prikrajšanimi skupnostmi in delujejo v njihovem imenu.

Obveznost rezultatov: Države so dolžne ozaveščati splošno prebivalstvo o pravicah, ki jih varujejo obstoječe direktive o enakosti, ter o obstoju organov za enakost in o njihovih storitvah. Pri tem gre za obveznost zagotavljanja rezultatov in ne ukrepov: gre za proaktivno dolžnost krepitev znanja in razumevanja, ne pa za preprosto osveščanja o pravicah.

Ozaveščenost o pravicah in organih za enakost: Dolžnost držav, da ozaveščajo o pravicah, presega ozaveščanje o obstoju direktiv in zahteva pristop, ki je osredotočen na spodbujanje znanja o diskriminaciji ter njenega razumevanja in dožemanja, v kakšnih oblikah se pojavlja in kaj je mogoče storiti, da bi jo odpravili. Potrebna je osredotočenost na vire, ki so na voljo tistim, ki so izpostavljeni diskriminaciji, pri čemer ti viri vključujejo tudi vire, ki jih zagotavljajo organi za enakost, pa tudi na ozaveščanje javnosti, kar služi kot sredstvo za boj proti stigmatizaciji, stereotipom in predsodkom.

Vsi ustrezni ukrepi: Člen 5(1) se osredotoča na ozaveščanje kot sredstvo, ki prispeva k preprečevanju diskriminacije in spodbujanju enakosti. Razumljeno v tem kontekstu državi nalaga obveznost, da sprejme vse ustrezne ukrepe za spodbujanje ozaveščanja. Takšne ukrepe je treba razumeti z vidika vpliva, vključno s stopnjo ozaveščenosti prebivalstva.

Dostopna in ustrezna komunikacija: Države in organi za enakost morajo posebno pozornost nameniti ozaveščanju skupin, ki so izpostavljene diskriminaciji. V ta namen člen 5(3) zahteva, da se zagotovi uporaba komunikacijskih sredstev, ki so prilagojena potrebam različnih skupin, s čimer se zagotovi, da je komunikacija dostopna in primerna za vse.

1.2. Proaktivni ukrepi

Člen 5(2)

Člen 5(2) zahteva, da države pooblastijo organe za enakost za "izvajanje dejavnosti za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakega obravnavanja". Določa tudi neizčrpen, a obsežen seznam načinov, na katere lahko organi za enakost izvajajo to preprečevalno in spodbujevalno vlogo.

Učinkovita pooblastila: Države so dolžne opremiti in pooblastiti organe za enakost ter jim omogočiti, da izvajajo dejavnosti za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti. Zagotavljanje, da so organi za enakost pooblaščen za učinkovito ukrepanje, zahteva, da razpolagajo s potrebno neodvisnostjo, avtonomijo in samostojnostjo za določanje in izvajanje ukrepov, za katere menijo, da so potrebni za reševanje težav, katerih obstoj ugotovijo, ter s pooblastili in viri, potrebnimi za izvajanje teh ukrepov.

Preprečevanje diskriminacije in spodbujanje enakosti: Organi za enakost morajo biti pooblaščen za odločanje in za sprejemanje aktivnih ukrepov za preprečevanje diskriminacije in spodbujanje . V ta namen se mora pozornost preusmeriti od pristopov, ki so bili pogosto odzivni in popravljalni, k proaktivnemu, preprečevalnemu, preventivnemu in spodbujevalnemu pristopu. Organom za enakost je treba omogočiti , da se v svoji vlogi osredotočajo na preprečevanje pojava in ponovitve diskriminacije, in sicer tako, da razvijajo in izvajajo programe proaktivnih ukrepov. Organom za enakost mora biti omogočeno spodbujanje enakega obravnavanja z ukrepi, katerih oblikovanje je namenjeno doseganju polne enakosti v praksi.

Učinkovite dejavnosti: Člen 5(2) vsebuje ilustrativni seznam vrst dejavnosti, ki jih lahko izvajajo organi za enakost v svoji preventivni in spodbujevalni vlogi. Gre le za okviren seznam dejavnosti. Organi za enakost morajo imeti dovolj avtonomije in samostojnosti, da lahko določijo in izvajajo ukrepe, za katere menijo, da so primerni za obravnavanje vzorcev diskriminacije in neenakosti, ki jih prepoznajo.

Člen 15 zahteva, da se države pri pripravi in izvajanju zakonov, politik, postopkov in programov posvetujejo z organi za enakost. Čeprav so bili organi za enakost sicer vedno pristojni za podajanje priporočil vladi in javnim organom, člen 15 tem akterjem nalaga proaktivno dolžnost, da se posvetujejo z organi za enakost, pri čemer mora biti to posvetovanje sestavni del zakonodajnega procesa in procesa oblikovanja politik.

Proaktivno in celostno posvetovanje: Cilj posvetovanja je zagotoviti, da se vidiki enakosti upoštevajo kot sestavni del procesa oblikovanja zakonodaje in politike. Države so dolžne vzpostaviti postopke, ki zahtevajo in omogočajo proaktivno posvetovanje z organi za enakost. Države morajo vzpostaviti takšne postopke, tisti deležniki, ki sodelujejo pri oblikovanju zakonodaje in politik, pa morajo zagotoviti, da se med temi postopki dejansko posvetujejo z organi za enakost. Vladni in javni organi morajo pravočasno in ustrezno zagotoviti sodelovanje z organi za enakost ter jim obenem zagotoviti tudi vire, ki jih potrebujejo za uspešno sodelovanje.

Avtonomija in samostojnost: Države so dolžne zagotoviti, da se javni organi posvetujejo z organi za enakost. Organi za enakost imajo pravico, da pripravijo ustrezna priporočila in pozivajo k nadaljnjemu ukrepanju. Organi za enakost imajo tudi diskrecijsko pravico, da odločajo o zakonodaji, politiki, postopku ali praksi, v zvezi s katerimi želijo podati priporočila. Organi za enakost niso dolžni pregledovati in zagotavljati priporočil o vsaki zakonodaji, politiki, postopku ali praksi.

Smiselno posvetovanje: Države se morajo posvetovati z organi za enakost in upoštevati njihova priporočila. Kadar organi za enakost pripravijo priporočila o tem, kako je mogoče preprečiti morebitne diskriminatorne učinke ali kako je mogoče zagotoviti pozitivne učinke na zagotavljanje enakosti, imajo pravico, da "pozivajo k nadaljnjemu ukrepanju v zvezi s takimi priporočili". S tem je povezana tudi zahteva, da javni organi ustrezno upoštevajo, na kakšen način je treba prilagoditi predlagano zakonodajo, politike, postopke in prakse.

Vsa zakonodaja, politike in praksa: Dolžnost posvetovanja velja za vse vidike zakonodaje, javnih politik, postopkov in praks ter jo je treba razlagati tako, da vključuje vse vidike odločanja in praks, ki jih opravlja vlada, ne le tiste, ki so izrecno osredotočeni na enakost in nediskriminacijo. Cilj je vključiti vidike enakosti v celoten proces oblikovanja zakonodaje in politik. Ta dolžnost velja tako v zvezi z razvojem in izvajanjem nove zakonodaje, politik in postopkov kot tudi v zvezi s pregledom obstoječe zakonodaje in politik.

Ustrezne informacije, čas in viri: Dolžnost držav, da vzpostavijo postopke za zagotovitev posvetovanja z organi za enakost, ustvarja obveznost zagotavljanja, da imajo organi za enakost vse potrebne informacije, čas in vire, ki jih potrebujejo za sodelovanje v postopku, če se zanj seveda odločijo. V postopkih posvetovanja morajo biti podane jasne smernice v zvezi z informacijami, ki jih je treba zagotoviti, in s formatom, v katerem se podajajo. Države morajo sodelovati z organi za enakost, da bi bolje razumele čas in vire, ki jih slednji potrebujejo za sodelovanje v posvetovalnih postopkih, in vzpostaviti postopek za zagotovitev izpolnjevanja teh zahtev.

Člen 16 določa vrsto standardov v zvezi z zbiranjem, upravljanjem in uporabo podatkov o enakosti. Dobri podatki o enakosti zagotavljajo temelje za učinkovito ukrepanje organov za enakost, zlasti v zvezi z njihovimi dejavnostmi javnega poročanja in ozaveščanja, pa tudi kot sredstvo za obveščanje o preventivnih in promocijskih dejavnostih, ki se izvajajo v skladu s členom 5. Zato je bistveno, da se člen 16 uporablja s poudarkom na tem, da se organom za enakost zagotovijo podatki, ki jih potrebujejo.

Zbiranje podatkov in potreba po njih: Organi za enakost morajo biti pooblaščen za neposredno zbiranje podatkov s pomočjo anket, neodvisnih raziskav in drugih sredstev ter za njihovo posredno zbiranje, ki poteka prek naročanja takih podatkov s strani javnih in zasebnih subjektov. Organi za enakost morajo imeti vire, ki jih potrebujejo za zbiranje in dostop do podatkov, ki jih potrebujejo. Priporočila organov za enakost o novih podatkih, ki jih je treba zbrati, bi morala privedi do sprejetja ukrepov za zagotovitev zbiranja takih podatkov.

Podatki, potrebni za oceno in poročanje o stanju na področju diskriminacije: Organi za enakost morajo imeti dostop do podatkov, ki jih potrebujejo za natančno oceno stanja na področju diskriminacije v državi in za pripravo poročil, ki podajajo popolno in natančno oceno stanja na področju enakega obravnavanja.

Podatki, potrebni za obveščanje politike: Organi za enakost morajo imeti dostop do podatkov, ki jih potrebujejo za obveščanje o oblikovanju javnih politik, vključno z ugotavljanjem in dokumentiranjem vzorcev diskriminacije, podajanjem priporočil, ki temeljijo na dokazih, in zahtevanjem nadaljnjih ukrepov v skladu z zahtevami iz člena 15.

Člen 17 določa tri zahteve v zvezi z načrtovanjem in poročanjem organov za enakost. Odstavek (a) zahteva, da organi za enakost pripravijo in sprejmejo delovni načrt, odstavek (b) pa zahteva, da objavljajo letna poročila. Te dolžnosti so obravnavane v poglavju VII pravnega povzetka o izvajanju. Zahteva, ki jo določa odstavek 17(c), je drugačna: od organov za enakost namreč zahteva, da pripravijo poročilo o stanju na področju diskriminacije in neenakosti v svoji državi.

Organi za enakost so pooblaščen za zagotavljanje splošne ocene na področju enakega obravnavanja: Države morajo od organov za enakost zahtevati, da pripravijo in objavijo poročila, ki zagotavljajo splošno oceno stanja na področju enakega obravnavanja, in jih za to tudi pooblastiti. To zahteva najmanj, da lahko organi za enakost zbirajo podatke, ki jih potrebujejo za svojo analizo, dostopajo do njih in jih tudi zahtevajo, ter da so jim na voljo kadrovske, tehnične in finančne vire, ki jih potrebujejo za učinkovito poročanje.

Minimalne zahteve: Od organov za enakost bi bilo treba zahtevati in jim omogočiti, da enkrat na štiri leta objavijo poročila, ki zagotavljajo splošno oceno stanja na področju enakega obravnavanja. Organi za enakost se lahko odločijo za pripravo dodatnih poročil ali za pogostejše poročanje. V skladu z načelom avtonomije in samostojnosti morajo organi za enakost določiti obseg, področje uporabe in fokus poročil, ki jih pripravijo, da zagotovijo splošno oceno stanja na področju enakega obravnavanja.

Poročanje s priporočili: Poročila, ki jih pripravijo organi za enakost, morajo vključevati priporočila za spremembe zakonodaje, politike in prakse glede tega, kako je mogoče preprečiti dejanske ali morebitne diskriminatorne učinke ali kako je mogoče zagotoviti pozitivne učinke na zagotavljanje enakosti. Organi za enakost bi morali biti pooblaščen, da zahtevajo nadaljnje spremljanje priporočil in ukrepanje v skladu s svojimi priporočili. V skladu z načelom smotrnega sodelovanja bi morali javni organi ustrezno upoštevati takšna priporočila in način prilagajanja zakonodaje, politik, postopkov in praks.

2 Dostop do pravnega varstva in pravnih sredstev

2.1. Pomoč žrtvam

Člen 6

Člen 6 direktiv od držav zahteva, da zagotovijo, da lahko organi za enakost sprejemajo pritožbe zaradi diskriminacije in nudijo pomoč žrtvam. To je obvezna zaveza. Prejem pritožbe se obravnava kot prvi korak v postopku, ki lahko privede do ene ali več poznejših oblik ukrepov, ki jih sprejmejo organi za enakost in ki so podrobno opisani v členih 7–10 direktiv.

Prepoznavanje in odpravljanje ovir pri nujenju pomoči: Pri prenosu direktiv bi morale države sprejeti enoten pristop k razumevanju izraza "žrtev", kot je opisano v členu 6. Dostopa do pomoči se ne bi smelo preprečiti nikomur iz razlogov, ki so povezani z njegovim socialno-ekonomskim položajem, političnim prepričanjem, starostjo, zdravjem, državljanstvom, rezidenčnim statusom, jezikom, barvo kože, stopnjo pismenosti, spolom, spolno identiteto, spolnim izrazom, spolnimi značilnostmi ali katerim koli drugim statusom. Za to pa je potreben pristop, ki je presečen, prilagodljiv in odziven. Člani osebja organa za enakost morajo biti občutljivi na potrebe in izkušnje uporabnikov storitev.

Individualno svetovanje in informacije: Namen dolžnosti organov za enakost, da zagotavljajo informacije in nasvete žrtvam diskriminacije, je premagati ključno oviro pri zagotavljanju pravičnosti. Žrtve je treba seznaniti z razpoložljivostjo storitev, pravnim okvirom, pravnimi sredstvi, pravili o zaupnosti in varstvu podatkov ter ustreznimi procesi in postopki ter možnostjo pridobitve psihološke in druge oblike podpore. Vse informacije morajo biti individualizirane in prilagojene situaciji osebe.

Vzpostavitev preglednih pravil in postopkov: Države in organi za enakost morajo zagotoviti, da so vzpostavljena jasna pravila in postopki v zvezi z obravnavo pritožb. Ti postopki lahko vključujejo postopkovne zaščitne ukrepe proti "ponavljajočim se ali nepoštenim pritožbam", ki lahko izčrpajo vire organov za enakost. Žrtve diskriminacije je treba seznaniti z ustreznimi postopki in jim zagotoviti informacije o možnih pravnih sredstvih ter časovnem okviru za pregled njihove pritožbe.

Zbiranje podatkov o enakosti: V skladu s širšimi pravili direktiv, ki zadevajo zbiranje podatkov, bi morali organi za enakost zbirati informacije o pritožbah za spremljanje stanja na področju diskriminacije v državi. Te informacije so bistvenega pomena za obravnavo diskriminacije in izboljšanje kakovosti opravljenih storitev.

Člen 7 direktiv določa, da bi morali biti organi za enakost pooblaščen, da strankam v pritožbi zaradi diskriminacije ponudijo "možnost alternativnega reševanja" spora. Ker na državni ravni obstajajo različni modeli alternativnega reševanja sporov (ARS), direktive priznavajo to raznolikost. Zato direktive ne predpisujejo posebnega postopka, pač pa določajo možne različne oblike alternativnega reševanja sporov, vključno z mediacijo ali spravnim postopkom, ureditev pa prepuščajo državam.

Prenos na pristojne organe: Države morajo zagotoviti, da lahko organi, ki so pristojni za alternativno reševanje sporov, delujejo neodvisno in da so jim na voljo sredstva, ki jih potrebujejo za zagotavljanje kakovosti svojih storitev. V primeru, da je ta funkcija prenesena, morajo takšni ponudniki storitev izpolnjevati enake standarde, kot so določeni za organe za enakost v skladu z direktivami. Biti morajo vsaj neodvisni in vzpostavljeni na trajni osnovi, poleg tega pa morajo posedovati tudi dovolj strokovnega znanja na področju pravnega okvira za boj proti diskriminaciji.

Poenostavitev hitrejšega in cenejšega reševanja sporov: Namen alternativnega reševanja sporov je odstraniti ovire na področju pravnega varstva. Za premagovanje asimetrij moči in virov, ki pogosto obstajajo v primerih diskriminacije, bi morale države zagotoviti, da lahko civilna družba in drugi socialni partnerji žrtvam nudijo nasvete in pomoč. Če so storitve alternativnega reševanja sporov prenesene na drug pristojni organ, bi morali biti organi za enakost pooblaščen tudi za neposredno ali posredno pomoč žrtvam.

Zagotoviti učinkovit dostop do sodišč: Možnost alternativnega reševanja sporov ne sme preprečevati osebi, da uveljavlja svoje pravice iz obstoječih direktiv o enakosti ter sproži sodne postopke. Države bi morale spoštovati avtonomijo in samostojnost žrtev pri odločanju o najprimernejšem poteku ukrepov in zagotoviti, da njihova državna postopkovna pravila, npr. tista, ki določajo zastaralni rok za zahteve, osebi ne preprečujejo, da bi uveljavila odškodnino prek formalnih pravosodnih mehanizmov.

Člen 8 direktiv zahteva od držav članic, da "zagotovijo, da so organi za enakost pooblaščen za izvedbo preiskave zaradi ugotavljanja, ali je prišlo do kršitve načela enakega obravnavanja". Ta določba zajema dva sklopa okoliščin. Prvi sklop so preiskave, ki so povezane s pooblastili organov za enakost za izdajanje mnenj ali odločb o pritožbah zaradi diskriminacije. Drugič pa se preiskave lahko opravijo na lastno pobudo organa za enakost, da se raziščejo morebitne kršitve pravice do enakega obravnavanja. Člen 8 določa pravico organov za enakost do dostopa do informacij in dokumentov.

Zagotavljanje učinkovitega dostopa do informacij: Organi za enakost imajo za učinkovito izvajanje svojih preiskovalnih pooblastil pravico dostopa do informacij in dokumentov. Te pravice ne bi smeli ovirati, tudi če so podobne pristojnosti vzpostavljene še za druge subjekte. Vzpostaviti je treba mehanizme za spodbujanje učinkovitega sodelovanja med organi za enakost in drugimi javnimi institucijami, vključno s sodišči, ki lahko podprejo preiskovalno funkcijo z izdajanjem ustreznih pravnih redov.

Prenos na druge organe: Če se preiskovalna funkcija zaupa drugemu subjektu, mora le-ta izpolnjevati enake standarde neodvisnosti, strokovnosti in nepristranskosti, ki se zahtevajo tudi od organa za enakost, in mora imeti na voljo sredstva, ki so potrebna za učinkovito uresničevanje pristojnosti za enakost. Takšni organi bi morali sodelovati z organi za enakost in jih obveščati o postopku in izidu preiskav.

Ohranjanje pristojnosti: Pooblastila, ki so podeljena organom za enakost v skladu s členom 8, obstajajo poleg pooblastil, podeljenih kateremu koli drugemu organu, kot so pristojni subjekti, imenovani v skladu s členom 8(3). Organi za enakost morajo imeti (in tudi ohraniti) pravico, da na lastno pobudo raziščejo morebitne kršitve zakonodaje o enakem obravnavanju, tudi če nihče ne vloži pritožbe glede tega.

Postopkovna varovala: Nova pooblastila, ki so podeljena organom za enakost za prejemanje informacij in dokumentov ter opravljanje preiskav, je treba izvajati v skladu z ustreznimi postopkovnimi zaščitnimi ukrepi, opisanimi v nadaljevanju. Na zaslišanjih je treba zlasti zagotoviti, da so "pravice zadevnih fizičnih in pravnih oseb do obrambe zaščitene". To *med drugim* zahteva, da imenovani organi uporabljajo določbe o dokaznem bremenu in da se upoštevajo tudi širše zahteve prava EU (na primer o enakosti orožij). Pomembno je omeniti, da direktive ne določajo nobenih omejitev uporabe informacij, ki jih zberejo organi za enakost prek svojih preiskovalnih pooblastil in pooblastil za ugotavljanje dejstev v sodnih postopkih.

Direktive uveljavljajo pomembno vlogo organov za enakost pri obravnavanju pritožb zaradi diskriminacije. Člen 9 določa pooblastila organov za enakost za izdajanje mnenj ali odločitev v primerih diskriminacije. Države sicer imajo diskrecijsko pravico pri ugotavljanju, ali so takšne pripombe zavezujoče ali nezavezujoče narave, vendar pa morajo sprejeti posebne postopkovne mehanizme za zagotovitev ustreznega spremljanja in izvajanja. Pomembno je poudariti, da direktive krepijo popravljalno vlogo organov za enakost in njihove preventivne obveznosti. Na ta način direktive poskušajo vzpostaviti močnejši, enotnejši okvir za obravnavo diskriminacije in spodbujanje uresničevanja pravice do enakega obravnavanja.

Odpravljanje, sankcioniranje in preprečevanje: Pri odločanju o primerih ali izdajanju mnenj bi morali biti organi za enakost pooblaščen za določitev ukrepov za odpravo nepravilnosti, vključno s sankcijami, ki so učinkovite in sorazmerne ter ki odvrčajo od kršitev, skupaj s proaktivnimi in preventivnimi ukrepi, namenjenimi preprečevanju ponovnega pojava in reševanju strukturnih dejavnikov neenakosti.

Vzpostavitev učinkovitih mehanizmov: Države morajo vzpostaviti posebne mehanizme za spodbujanje učinkovitega izvrševanja odločb in izvajanja mnenj. Kadar imajo organi za enakost zavezujočo funkcijo odločanja, jim je treba zagotoviti pravico do zagotavljanja informacij o izvajanju teh odločitev. Če organi za enakost izdajajo nezavezujoča mnenja, je treba vzpostaviti jasne protokole za zagotavljanje povratnih informacij, da se spodbudi dialog ter učinkovito izvajanje. V obeh primerih morajo biti organom za enakost na voljo viri, ki jih potrebujejo za izvajanje svojih pooblastil.

Komplementarnost pooblastil: Organi za enakost ohranijo pravico do izvajanja vseh sodnih pristojnosti, ki jim jih dodelijo države v skladu s členom 10 direktiv. V skladu s členom 10(4) imajo vsi pristojni organi, ki so pooblaščen za sprejemanje zavezujočih odločitev, pravico, da nastopajo kot stranka v postopkih za izvršitev ali sodni nadzor njihovih odločitev.

Eden najpomembnejših prispevkov direktiv se nanaša na pooblastila organov za enakost za ukrepanje v sodnih postopkih, ki so podrobneje opisana v členu 10. Novi direktivi vzpostavljata posebne sodne pristojnosti za organe za enakost, hkrati pa uveljavljata tudi njihovo pravico do sodelovanja v sodnih postopkih v vlogi pravnih strokovnjakov. Kot je razvidno iz uvodnih izjav, si direktivi na tem področju prizadevata priznati in okrepiti pomembno vlogo organov za enakost pri prispevanju k "pravilni razlagi in uporabi zakonodaje o enakem obravnavanju" ter pri boju proti diskriminaciji.

Pravica do ukrepanja v sodnih postopkih: Organi za enakost morajo biti pooblaščen za predložitev strokovnih stališč sodišču v primerih diskriminacije v znak priznanja njihove vloge pravnih strokovnjakov. Organi za enakost morajo imeti tudi vsaj eno od naslednjih pravnih pristojnosti: začeti sodni postopek v svojem imenu kot neposredni zastopnik žrtev; sodelovati v sodnih postopkih, ki jih sprožijo žrtve, v podporo zahtevku žrtev; začeti sodni postopek v svojem imenu za zaščito javnega interesa. Organi za enakost, ki imajo funkcijo sprejemanja zavezujočih odločitev, imajo pravico, da nastopajo v podporo postopkov za izvršitev ali sodni nadzor svojih odločitev.

Neprenosljiva in dopolnilna: Pravdna pooblastila, ki jih imajo organi za enakost v skladu z direktivami, so neprenosljiva in obstajajo poleg pooblastil, ki jih že imajo druge institucije ali organi, kot so varuhi človekovih pravic, sindikati ali mreže organizacij civilne družbe.

Določanje prednostnih nalog: Organi za enakost morajo uveljavljati svojo avtonomijo in samostojnost pri uporabi svojih pravnih pooblastil ter imeti možnost izbire primerov, ki jih bodo obravnavali v skladu s svojimi določenimi prednostnimi nalogami.

Odzivanje na potrebe organov za enakost: Da bi zagotovili, da lahko organi za enakost učinkovito uveljavljajo svoje pristojnosti, se je treba z njimi smiselno posvetovati v zvezi z vsemi odločitvami, povezanimi z ustvarjanjem novih ali razširitvijo obstoječih pravnih pristojnosti. Države morajo zagotoviti, da upoštevanje virov ne preprečuje organom za enakost, da prevzamejo katero koli od pristojnosti, navedenih v členu 10(3), če se to zdi potrebno za zagotavljanje pravice za žrtve.

2.6. Postopkovna varovala

Direktivi na vsakem od zgoraj obravnavanih področij znatno razširjata pooblastila organov za enakost. Direktivi dopolnjujeta in krepita pravila iz obstoječih direktiv o enakosti glede dokazov, hkrati pa pojasnjujeta uporabo teh pravil za organe za enakost pri izvajanju njihovih na novo pridobljenih in obstoječih funkcij. Če je tak organ odgovoren za uveljavljanje različnih pristojnosti za enakost, ki bi lahko skupaj predstavljale določene izzive, direktivi predvidevata sprejetje blažilnih ukrepov.

Vzpostavitev postopkovnih varoval: Države morajo zagotoviti, da pooblastila organov za enakost dopolnjujejo in ne preprečujejo doseganja pravice s sodnimi mehanizmi. Organi, ki so odgovorni za izvajanje preiskav, bi morali upoštevati pravila iz direktiv o enakosti, ki se nanašajo na dokazno breme, in delovati z ustrežno nepristranskostjo. Kadar so imenovane institucije pooblašene za sprejemanje zavezujočih odločitev, morajo države zagotoviti možnost pritožbe na sodišča.

Vzpostavitev preglednih notranjih struktur in zaščita pristojnosti za enakost: Države in organi za enakost morajo z medsebojnim sodelovanjem zagotoviti, da se vsak vidik pristojnosti za enakost izvaja na vseh podlagah in na vseh področjih življenja, ki jih zajemajo direktive o enakosti. Kadar organi za enakost izvajajo funkcijo odločanja, morajo države poleg spodbujanja, preprečevanja, zagotavljanja pomoči in sodnih pristojnosti zagotoviti, da njihova notranja struktura omogoča učinkovito in (kjer je to primerno) nepristransko izvajanje njihovih pooblastil.

Uveljavljanje vseh pristojnosti: Vzpostaviti je treba zaščitne ukrepe, s katerimi se zagotovi, da imajo pooblašene institucije potrebne vire za učinkovito uveljavljanje tistih pristojnosti za enakost, za katere so odgovorne. Uveljaviti je treba vse vidike pristojnosti za enakost in jim nameniti ustrezno pozornost. Če se pooblastila, podeljena organu za enakost, prenesejo na drugo institucijo (alternativno reševanje sporov in preiskave), mora ta institucija izpolnjevati enake standarde, kot so določeni v direktivah, tudi glede nepristranskosti, neodvisnosti, virov in dostopnosti. Takšni organi morajo izpolnjevati tudi širše zahteve okvira EU za enako obravnavo v zvezi z vprašanji, kot so pravni postopek in dokazi, ki so obravnavani zgoraj.

VI. Dostopnost

Člena 12 in 13

Člena 12 in 13 direktiv se nanašata na dostopnost organov za enakost in njihovih storitev. Člen 12 vzpostavlja krovno načelo enakega dostopa do vseh storitev in publikacij, ki jih zagotavljajo organi za enakost. Določa tudi posebne zahteve za enak dostop v zvezi s postopki za predložitev pritožb. Člen 13 se nanaša na obveznosti primerne prilagoditve in dostopnosti za invalide ter potrjuje, da se za organe za enakost uporabljajo obveznosti iz [Konvencije Združenih narodov o pravicah invalidov](#) in [akta EU o dostopnosti](#).

Obvezna zahteva: Člena 12 in 13 določata absolutno in takojšnjo zahtevo glede izida. Države in organi za enakost morajo zagotoviti enak dostop do storitev, publikacij in določenih dejavnosti organov za enakost.

Enak dostop: Zagotavljanje enakega dostopa ima tako negativne kot pozitivne razsežnosti. Negativne zahtevajo opredelitev in odpravo ovir, ki lahko preprečijo enak dostop. Pozitivne pa zahtevajo proaktivne ukrepe, vključno z ozaveščanjem in vključevanjem marginaliziranih, premalo zastopanih in drugih prikrajšanih skupnosti, ki se lahko spopadajo s fizičnimi, socialnimi, jezikovnimi, komunikacijskimi, finančnimi ali geografskimi ovirami, ki jim preprečujejo enak dostop. Za primarno obveznost so odgovorne države, ki morajo tudi zagotoviti, da so organi za enakost pooblaščen za zagotavljanje enakega dostopa vsem.

Individualni in kolektivni ukrepi: Člen 13 razlikuje med primernimi prilagoditvami in ukrepi na področju dostopnosti. Primerne prilagoditve so individualizirana dolžnost, ki se izvaja od trenutka, ko oseba potrebuje dostop do sicer nedostopnega okolja, ukrepi na področju dostopnosti pa so stalna, proaktivna obveznost za zagotavljanje dostopnosti.

Dostop za vse: Čeprav direktivi ne razširjata osebnega ali materialnega obsega varstva iz prvotnih direktiv o enakosti, morajo države zagotoviti, da so storitve organa za enakost na voljo "vsem", ne glede na njihove osebne značilnosti. Te zahteve so zavezujoče tako za državo kot tudi za organe za enakost (ki so nosilci javnih dolžnosti). Če naj organi za enakost zagotovijo enak dostop, morajo imeti za to potrebne veščine, znanje in vire, da lahko prepoznajo in premagajo ovire za sodelovanje v širšem razponu okoliščin.

VII. Prenos, izvrševanje in spremljanje

Členi 17-24

Členi 17 do 24 direktiv določajo obveznosti držav članic, organov za enakost in institucij Evropske unije v zvezi s prenosom, izvrševanjem in spremljanjem. Večinoma ti členi podajajo jasne usmeritve: ne določajo ključnih načel, pač pa zgolj navajajo navodila o korakih, ki jih je treba izvesti za operacionalizacijo. Glede na to na tem mestu preprosto povzemamo zadevne člene.

Obveznosti držav: Države so dolžne prenesti direktive in zagotoviti njihovo izvrševanje. Za prenos je potrebna zakonodaja: Člen 24 zahteva, da države sprejmejo zakone in potrebne predpise za uveljavitev direktiv. Člen 20 določa, da prenos ali izvrševanje direktiv ne more povzročiti zmanjšanja ravni varstva, in poudarja, da lahko države "uvedejo ali ohranijo" določbe, ki so ugodnejše od tistih v direktivah.

Pristojnosti organov za enakost: Direktivi določata odgovornosti organov za enakost, da se zagotovi pravilno izvajanje standardov. Člen 17 od držav članic zahteva, da zagotovijo, da organi za enakost načrtujejo svoje delo in poročajo o njem tako, da (a) sprejmejo delovni program in (b) objavijo letno poročilo o dejavnostih, ki vključuje finančno poročilo.

Vloga Evropske komisije: Direktivi opredeljujeta bistveno vlogo Evropske komisije pri spremljanju izvajanja direktiv. Člen 18 določa, da bi morala Komisija razviti skupne kazalnike za merjenje izvajanja standardov do 19. junija 2026, določa pa tudi posebne zahteve za kazalnike, ki jih je treba razviti. Člen 19 določa, da lahko "Evropski parlament vsako leto povabi Komisijo k razpravi" o spremljanju in poročanju, ki se izvajata v skladu s členom 18.

V vsakem primeru pa je treba pri prenosu direktiv upoštevati namene iz člena 1. V tem dokumentu povzemamo vrsto načel, ki izhajajo iz besedila direktiv in iz navedenih namenov. Upamo, da bomo vsem ustreznim akterjem s tem pomagali pri njihovih prizadevanjih za popolno uveljavitev novih pravnih standardov.

Organi za enakost, ki so člani mreže Equinet

ALBANIJA

Komisar za varstvo pred diskriminacijo
www.kmd.al

AVSTRIJA

Avstrijski varuh za pravice ljudi z invalidnostmi www.behindertenanwalt.gv.at

AVSTRIJA

Varuh človekovih pravic za enako obravnavo
www.gleichbehandlungsanwaltschaft.gv.at

BELGIJA

Zavod za enakost žensk in moških
www.igvm-iefh.belgium.be

BELGIJA

Unia (Medzvezni center za enake možnosti)
www.unia.be

BOSNA IN HERCEGOVINA

Institucija varuha človekovih pravic Bosne in Hercegovine
www.ombudsmen.gov.ba

BOLGARIJA

Komisija za varstvo pred diskriminacijo
www.kzd-nondiscrimination.com

HRVAŠKA

Varuhinja človekovih pravic Republike Hrvaške
www.ombudsman.hr

HRVAŠKA

Varuh človekovih pravic za enakost spolov
www.prs.hr

HRVAŠKA

Varuh človekovih pravic za ljudi z invalidnostmi
www.posi.hr

CIPER

Urad Komisarja za administracijo in varstvo človekovih pravic
www.ombudsman.gov.cy

ČEŠKA

Javni zagovornik pravic
www.ochrance.cz

DANSKA

Danski Inštitut za človekove pravice
www.humanrights.dk

ESTONIJA

Komisar za enakost spolov in enako obravnavo
www.volink.ee

FINSKA

Varuh človekovih pravic za nediskriminacijo
www.syrjinta.fi

FINSKA

Varuh človekovih pravic za enakost
www.tasa-arvo.fi

FRANCIJA

Zagovornik pravic
www.defenseurdesdroits.fr

GRUZIJA

Javni zagovornik (varuh človekovih pravic) Gruzije
www.ombudsman.ge

NEMČIJA

Zvezna agencija za boj proti diskriminaciji
www.antidiskriminierungsstelle.de

GRČIJA

Grški varuh človekovih pravic
www.synigoros.gr

MADŽARSKA

Urad Komisarja za temeljne pravice
www.ajbh.hu

IRSKA

Irska Komisija za človekove pravice in enakost
www.ihrec.ie

ITALIJA

Državni urad za boj proti rasni diskriminaciji
www.unar.it

KOSOVO*

Inštitucija varuha človekovih pravic
<https://oik-rks-org/>

LATVIJA

Urad varuha človekovih pravic Republike Latvije
www.tiesibsargu.lv

LITVA

Urad varuha človekovih pravic za enake možnosti
www.lygybe.lt

LUKSEMBURG

Center za enako obravnavo
www.cet.lu

MALTA

Komisija za pravice ljudi z invalidnostmi
www.crp.org.mt

MALTA

Državna komisija za spodbujanje enakosti
ncpe.gov.mt

MOLDAVIJA

Svet za enakost
www.egalitate.md

ČRNA GORA

Varuh človekovih pravic in svoboščin (Ombudsman)
www.ombudsman.co.me

NIZOZEMSKA

Nizozemski Inštitut za človekove pravice
www.mensenrechten.nl

SEVERNA MAKEDONIJA

Komisija za preprečevanje in zaščito pred diskriminacijo
www.kszd.mk

NORVEŠKA

Varuh človekovih pravic za enakost in boj proti diskriminaciji
www.ldo.no

POLJSKA

Komisar za človekove pravice Republike Poljske
bip.brpo.gov.pl

PORTUGALSKA

Komisija za državljanstvo in enakost spolov
www.cig.gov.pt

PORTUGALSKA

Komisija za enakost pri delu in zaposlovanju
cite.gov.pt

ROMUNIJA

Državni svet za boj proti diskriminaciji
www.cncd.ro

SRBIJA

Komisar za varstvo enakosti
www.ravnopravnost.gov.rs

SLOVAŠKA

Slovaški državni center za človekove pravice
www.snsip.sk

SLOVENIJA

Zagovornik načela enakosti
www.zagovornik.si

ŠPANJA

Svet za odpravo etnične ali rasne diskriminacije
igualdadynodiscriminacion.igualdad.gob.es

ŠPANJA

Inštitut za ženske
www.inmujeres.gob.es

ŠVEDSKA

Varuh človekovih pravic za enakost
www.do.se

UKRAJINA

Komisar ukrajinskega parlamenta za človekove pravice
www.ombudsman.gov.ua

ZDRUŽENO KRALJESTVO – VELIKA BRITANIJA

Komisija za enakost in človekove pravice
www.equalityhumanrights.com

ZDRUŽENO KRALJESTVO – SEVERNA IRSKA

Komisija za enakost za Severno Irsko
www.equalityni.org

**To poimenovanje ne posega v stališča glede statusa ter je v skladu z RVSN 1244 in mnenjem Meddržavnega sodišča o razglasitvi neodvisnosti Kosova.*

ISBN 978-92-95112-83-4 | © Equinet 2024